Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych

dla

Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Rok 1875. Wydano i rozesłano dnia 24. Grudnia 1875. **Część XXXI.**

Nr. 84.

Rozporządzenie

Ministra wyznań i oświecenia z d. 19. Lipca 1875 l. 6081, którem wydano postanowienia względem zachowania przepisów sanitarnych w publicznych szkołach ludowych w Galicyi i W. księstwie Krakowskiem.

Po zasięgnięciu zdania c. k. Rady szkolnej krajowej w Galicyi postanawiam względem zachowania przepisów sanitarnych w publicznych szkołach ludowych, co następuje:

§. 1.

Izby szkolne, schody i kurytarze mają być codzień starannie wymiatane i w miarę potrzeby, a co najmniej cztery razy do roku, należycie myte.

Gruntowniejsze czyszczenie całego budynku szkolnego, jak n. p. bielenie, lakierowanie itp. należy przedsiębrać w czasie feryj i to tak wcześnie, ażeby w chwili rozpoczęcia nauki nie dawała się już uczuwać woń farby, wapna, lub wilgoć.

Zamiotłszy izbę szkolną, należy po niejakim czasie pozmiatać prochy z ławek, pieca, gzemsów, szaf i tablicy. Okna mają być zawsze czysto umyte; wodę ściekającą z szyb i z gzemsów pod oknami należy starannie ścierać. Szczególną baczność zwracać się ma na utrzymanie czystości w wychodkach, na codzienne ich zmywanie i odwietrzanie.

Mokre i zabłocone suknie wierzchnie, parasole itp. mają być o ile możności po za izbą szkolną składane. Nauczyciel jest obowiązanym zważać, ażeby uczniowie, wchodząc do izby szkolnej. obówie należycie oczyszczali i przyzwyczajali się do używania potrzebnych ku temu przyrządów.

W każdej szkole ma być umywalnia i ręcznik. Przestrzeganie czystości szkoły i uczniów jest obowiązkiem nauczycieli i rady szkolnej miejscowej, a względnie, miejscowego dozorcy szkolnego.

§. 2.

W każdej izbie szkolnej, w miejscu, którego temperatura może być za średnią temperaturę izby poczytaną, ma być zawieszonym termometr w wysokości 1·2 do 1·5 metra.

Ciepłota powietrza w izbie szkolnej w ciągu nauki nie może przekraczać 15° Reaumura. Gdyby poniżej 13° R. spadła, należy bez względu na porę roku izbę szkolną opalić.

Obowiązkiem nauczyciela będzie zarządzić natychmiast co potrzeba, skoro uczniowie skarzyć się będą na zbytnie gorąco lub zimno.

§. 3.

Szczególną uwagę zwracać będzie nauczyciel na stosowne używanie przyrządów wentylacyjnych, oraz na otwieranie drzwi i okien w każdej porze roku w przestankach pomiędzy godzinami i po nauce szkolnej.

§. 4.

Nauczyciel uchylać ma wszystko, cokolwiek mogłoby szkodliwy wpływ wywrzeć na wzrok dzieci szkolnych. Obowiązkiem jego będzie używać w stosowny sposób zasłon w oknach, ażeby nie dopuszczać olśniewających promieni słońca, uchylać wpadanie światła z dwóch stron naprzeciwległych i prosto w oczy uczniów. Wystrzegać się ma również ustawiania podczas nauki tablic, map itp. pomiędzy odsłoniętemi oknami. Podczas zmierzchu nie wolno zajmować uczniów takiemi przedmiotami nauki, któreby wzrok ich natężały.

W szkołach pospolitych i wydziałowych nie może być przedsiębraną t. z. lokacya uczniów wedle ich postępu. Uczniowie krótkowidzący będą zawsze zajmować miejsca takie, iżby mogli widzieć dokładnie wszystko, co nauczyciel uczniom pokazuje.

§. 5.

Tablice ścienne do pisania mają być całkiem równe, dokładnie czarne a przytem ćme, t. j. bez połysku. Jeśli tablica jest drewnianą, natenczas użyte

na nią drzewo ma być bez sęków, należycie twarde i wyschnięte. Od czasu do czasu należy tablicę świeżą farbą powlekać, jeśli zaś tylko jedna jest w klasie, ma być tylko po jednej stronie czerwoną olejną farbą poliniowana.

Do zmywania tablicy ma być gąbka i miseczka z wodą. Umieszczenie tablicy ma być takie, ażeby się dała z łatwością spuszczać i podnosić, tudzież około swej osi pionowej obracać, jeżeli jest na sztaludze umieszczoną.

Baczną uwagę należy także zwracać na wszystkie, używane w szkole przybory do nauki, jak tablice do nauki poglądu, wzory do nauki pisania i rysunków, tablice do nauki spiewu, obrazy ścienne do historyi naturalnej, modele i t. p. Będą one celowi nauki tem lepiej odpowiadać i tem skuteczniej oszczędzać wzrok uczniów, im większe rozmiary dane będą przedstawionym na nich przedmiotom, im dokładniej i zrozumialej występować będą przed oczami widza, skutkiem trafnego rozłożenia światła i cieni, tudzież użycia silnych barw i zachowania stosownej proporcyi. Mapy ścienne nie powinny być przeładowane napisami szczegółowych miejscowości i znakami. We wzorkach rysunkowych ma kontur występować silnie, szczególnie w częściach charakterystycznych.

Jeszcze większej troskliwości wymagają przybory naukowe będące w rękach uczniów.

Należy starannie uważać, ażeby w książkach szkolnych był papier nieprzejrzysty i biały, druk wyraźny, nie blady i szeroki, a tem większy, im młodsze dzieci mają książki używać.

Tabliczek łupkowych (naturalnych lub sztucznych) należy bardzo oględnie używać i o ile możności jak najprędzej zastąpić je papierem i ołówkiem, a następnie piórem.

Papier używany w szkole, ma być nieprzejrzysty, nieprzemakalny i należycie biały, pióra miękkie i elastyczne, atrament nie gęsty i zupełnie czarny, ołówki w miarę miękkie, nie krótkie i należycie czarne.

§. 6.

Przedłużanie nauki przedpołudniowej na korzyść częściowo lub całkiem wolnego popołudnia, nie może być pod żadnym warunkiem dopuszczone.

*

§. 7.

Nie należy uczniów przeciążać wypracowaniami domowemi. Sprzeciwia się to również zasadom higieny, jeżeli uczniowie na czas feryi w dniach wolnych od nauki tyle mają roboty zadanej, że cel feryi jest przez to udaremnionym. Zadając wypracowania domowe, winien mieć nauczyciel na oku wiek ucznia, stosunki miejscowe i domowe, wreszcie porę roku. Na czas pomiędzy przedpołudniowemi i popołudniowemi godzinami szkolnemi nie wolno zadawać wypracowań.

Celem ubezpieczenia się, ażeby uczniom pozostawiono dość czasu do wypoczynku i snu, mają być w szkołach o kilku nauczycielach, wszystkie okoliczności, tyczące się liczby, zakresu i stosownego przeplatania wypracowań domowych na konferencyach nauczycielskich omawiane.

§. 8.

W podziale godzin należy mieć to na uwadze, iżby nauka umysł uczniów z każdą godziną coraz mniej natężała. Ćwiczenia umysłowe mają być stosownie zajęciami mechanicznemi przeplatane. Za wskazówkę służyć będą następujące postanowienia.

1. Przedmiotom wymagającym najbardziej skupionej uwagi lub większego natężenia umysłowego, należy przeznaczać godziny przedpołudniowe, a w szkołach o nauce półdziennej pierwsze godziny nauki.

2. Na rysunki, pisanie i spiew używane być mają przeważnie godziny popołudniowe.

3. Żadnego przedmiotu nie należy udzielać dłużej w jednym ciągu niż godzinę.

4. Podział godzin powinien nauczycielowi ułatwiać równoczesne zajęcie jednym i tymże samym przedmiotem wszystkich uczniów należących do jego oddziału.

§. 9.

Czy to idąc, czy stojąc, powinni uczniowie zachowywać postawę wolną od wszelkiej ociężałości, lecz niewymuszoną, mają się trzymać prosto i krzepko.

W ciągu nauki ustnej, gdy uczniowie słuchają tylko lub mówią, nie używając żadnych przyborów naukowych, mają siedzieć prosto, tak, iżby

linja stosu pacierzowego była pionową. Gdzie to jest możliwem, należy dozwalać, ażeby uczniowie po dłuższem siedzeniu mogli także stać na wolnych miejscach pomiędzy ławkami.

Chowania rąk pod ławką lub do kieszeni, jakoteż nieprzyzwoitego rozkraczania nóg nie należy cierpieć.

Ażeby uczniowie, idąc do szkoły i wracając, nie obarczali się zanadto książkami, zeszytami i innemi przyborami szkolnemi, należy zważać, iżby brali ze sobą tylko rzeczy najniezbędniejsze.

Celem wpływania na fizyczny rozwój uczniów, zaleca się przedewszystkiem gry i ćwiczenia gimnastyczne w wolnych od nauki przestankach, oraz wycieczki pod nadzorem nauczycieli w wolnych od nauki półdzionkach.

Gdy uczniowie gromadnie ze szkoły wychodzą, będzie obowiązkiem nauczyciela czuwać, ażeby sobie nieoględnem skakaniem ze schodów, popychaniem się, szturkaniem i innemi tego rodzaju wybrykami nie szkodzili.

W ćwiczeniach spiewu należy głos dzieci chronić od zawczesnych i za wielkich wysileń, oraz od wpływów szkodliwych, i zapobiegać uważnie wszelkim chorobliwym usposobieniom.

Nauczyciel będzie również pamiętał i o tem, że w latach płciowego dojrzewania należy uczniów oszczędzać i nie zniewalać ich do zbytecznych wysileń umysłowych. Stosuje się to szczególniej do dziewcząt.

W ciągu godzin przeznaczonych na roboty ręczne, szczególnie igłą, należy czynić częstsze a krótkie przerwy, w ciągu których mają uczennice zmieniać swe położenie a wzrok zwracać swobodnie ku przedmiotom odległym.

§. 10.

W razie ciągłych upałów, jeżeli ciepłota między 9tą a 10tą godziną rano dochodzi w cieni do $+ 20^0$ R. można dzieci szkolne zwoływać na naukę popołudniową o godzinę lub dwie godziny później od zwykłej.

§. 11.

Uczniowie, przychodząc do szkoły, mają mieć ręce i twarz czysto umyte i włosy porządnie uczesane. Ubranie ich choć najuboższe, powinno być chędogie. Odzież plugawa, podarta a niepołatana nie może być na dzieciach cierpianą. Dziewczętom nie wolno czepkami lub chustkami okrywać w szkole niechlujnie utrzymanych głów.

§. 12.

Nie można uczniom stanowczo zabronić, ażeby w razie nagłej potrzeby nie wychodzili podczas nauki do wychodka; nauczyciel ma jednak przezornie do tego uczniów przyzwyczaić, ażeby na ten cel używali przestanków pomiędzy godzinami.

W wychodkach nie wolno uczniom za długo przebywać i po wielu naraz wychodzić w czasie nauki szkolnej.

§. 13.

W razie, gdyby uczeń w ciągu nauki zasłabł, ma go nauczyciel natychmiast do domu odesłać.

Dzieci, dotkniętych zaraźliwemi wysypkami i chorobami nie można pod żadnym warunkiem do szkoły przypuszczać.

Dzieci, okryte budzącemi obrzydzenie strupami lub innym niezaraźliwym wyrzutem i t. p. należy aż do wyzdrowienia ze szkoły usunąć, lub jeśli leczenie dłuższego czasu wymaga a pobieraniu nauki nie przeszkadza, w oddzielnych sadzać ławkach.

§. 14.

Każdy nauczyciel jest obowiązanym obznajomić się dokładnie z zasadami higieny i przestrzegać takowych nietylko w stosunku swoim do młodzieży szkolnej, lecz według możności wpływać także i na to, ażeby i dom rodzicielski dbał o to wszystko, czego potrzeba do należytego fizycznego wychowania dzieci w ciągu ich nauki szkolnej. Nauczyciel winien mieć zawsze na oku właściwe zadanie szkoły, a mianowicie: ażeby w myśl odwiecznej zasady, że tylko w zdrowem ciele zdrowa mieszka dusza, starał się doprowadzić do wszechstronnego harmonijnego rozwoju nietylko duchowe lecz i cielesne siły i zdolności każdego ucznia.

Władze szkolne stosownie do swego zakresu działania mają dokładać starań, ażeby wszelkim wymogom higieny szkolnej działo się zadość.

§. 15.

Co do obowiązku władz sanitarnych do czuwania nad zachowaniem przepisów higieny w szkołach publicznych, wskazuje się w ogóle na ustawę z dnia 30. Kwietnia 1870 D. p. p. Nr. 68.

Do posiedzeń, na których Rada szkolna okręgowa zatwierdza plany nowych budynków szkolnych i przebudowań, lub stanowi o sprawach, tyczących się higieny szkolnej, przyzywanym ma być rządowy lekarz powiatowy do udzielania fachowej opinii.

Lekarz powiatowy będzie nadto w czasie urzędowych objazdów swoich zwiedzać szkoły publiczne i udzielać spostrzeżeń swych pod względem sanitarnym Radzie szkolnej okręgowej.

Lekarze, którzy położą wiele zasług około higieny szkolnej, mogą być przedstawiani Ministrowi wyznań i oświecenia, celem wyrażenia im odpowiednich uznań lub udzielenia remuneracyi ze skarbu państwa.

Stremayr m. p.